

**ПАПА ЙОАН XXIII И НЕГОВАТА ЕНЦИКЛИКА
„ПАЧЕМ ИН ТЕРИС”
(PARA GIOVANNI XXIII E LA SUA ENCICLICA “PACEM IN TERRIS”)
*Христо Пройков*¹**

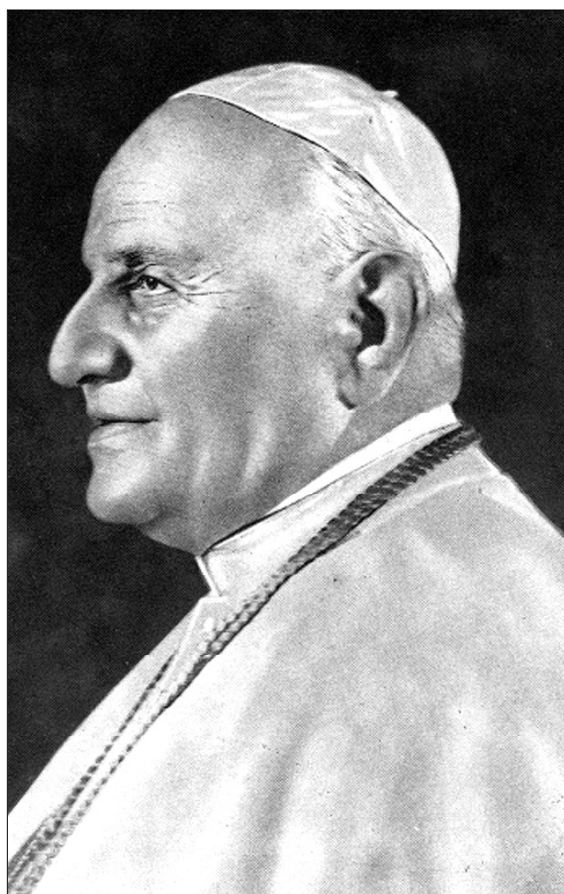
**POPE JOHN XXIII AND HIS ENCYCLICAL “PACEM IN TERRIS”
 (“PEACE ON EARTH”)
*Hristo Proykov***

POPE JOHN XXIII AND HIS ENCYCLICAL “PACEM IN TERRIS” (“PEACE ON EARTH”) is an article by *Archbishop Hristo Proykov* (Apostolic Exarch and President of the Episcopal Conference of Bulgaria). The supreme head of the Catholics in Bulgaria piously and carefully studies and interprets the emblematic encyclical “**Peace on earth**” of Pope John XXIII who was an apostolic legate in Bulgaria for 10 years (1925 – 1934) and for this was later called “**the Bulgarian Pope**”.

Keywords: Pope John XXIII, apostolic legate in Bulgaria, encyclical *Peace on Earth*

Що се касае до темата мир, няма предмет, който да е бил по-често третиран от Върховните Първосвещеници през тези последни времена. Самият папа Йоан XXIII е говорил за мира всеки път, когато е вземал думата пред християнската общност. Това личи особено и от отправеното послание по радиото на 2.IX. 1962 г., един месец преди откриването на Втория Ватикански Вселенски Събор. Това послание за мир оказва голямо влияние върху хода на самия Събор и показва как Йоан XXIII оценяваше спешността на този проблем и колко загриженост имаше у него.

Католическата църква притежава в лицето на Римския Първосвещеник строго определена върховна поучителна власт и нейното учение, отнасящо се до вярата и морала, е задължително за всички католици в целия свят. Разбира се, и в другите религии можем да открием документи и изказвания на отделни личности, които изразяват мнението си по този въпрос, но те си

¹ Авторът на статията архиепископ Христо Пройков е *Апостолически екзарх и Председател на Епископската конференция в България*.

остават винаги мнения на отделни личности или школи и не са непременно задължителни по съвест за всички членове на тази религия.

Когато говорим за официален документ, не трябва да имаме предвид Свещеното писание, в което се намират основните принципи на мира. За да изразя учението и влиянието на Католическата църква за световния мир, ще си позволя да представя схематично известната енциклика за мира на папа Йоан XXIII, озаглавена „Пачем ин терис“.

Анджело Джузепе Ронкали е наш съвременник. Роден е в 1881 г. в Италия, в малкото градче Сото ил Монте. От 1925 до 1934 г. той е бил папски легат в България и дългото му пребиваване у нас е допринесло да обикне народа и страната ни. На 28 октомври 1958 г. той е избран за папа и взема името Йоан XXIII. На 21 април 1963 г., Велики четвъртък, шест месеца след откриване на Събора и само два месеца преди смъртта си, той публикува своята Енциклика „Пачем ин терис“. На 10 май същата година той получава международната награда „Еудженио Балзам“ за мир. На 3 юни 1963 г. умира в Рим. Преди да почине, пожелал на неговия прозорец да бъде поставен запален светилник – израз на неговите чувства за мир и обич между всички хора по света.

Всеки папа е глашатай на мира! Така казват в Рим. Глашатай на мира трябва да бъде всеки духовен водач. В нашия век от Бенедикт XV (1914–1922 г.) до сегашния папа Йоан Павел II всички папи са осъждали войната и са правили всичко възможно, за да бъде запазен мирът. Характерни в това отношение са думите, които папа Пий XII произнесе на 24 август 1939 г. пред католиците и пред народите от цял свят: „С войната всичко е загубено, с мира не се губи нищо!“ Както двамата негови непосредствени предшественици,

така и папа Йоан XXIII бе наречен „*Папа на Мира*“. Енцикликата „Пачем ин терис“, адресирана до всички хора С ДОБРА ВОЛЯ, е едно ехо на думите, които Христос произнесе пред учениците си на Велики четвъртък: „Обичайте се един други“ (Йоан 13, 34). Ето как сам папата в същия ден на публикуването на Енцикликата (2 април 1963 г.) коментира пред дипломатическите представители в Сикстинската капела същността на този документ:

„Енцикликата е един голям призив към взаимна обич, с който аз искам да се обърна към всички хора от нашето време, за да разберат, че всички те са от един и същ произход и че трябва всички да се обединим.“ Два дена по-късно, на Велика събота (13 април 1963 г.), В едно обръщение към целия католически свят Йоан XXIII казва: „Преди да бъде равновесие между външните сили, мирът е един божествен дар, който помирява душата с Бога. Вътрешният ред в човека, подкрепян от добрата воля, осигурява и външния ред в обществото... „Пачем ин терис“ е моят Великденски подарък за 1963 г.“

В тази Енциклика – пастирско послание, Йоан XXIII определя основните норми, според които трябва да се ръководи човешкото общество, за да постигне най-ценния дар – мира. Той определя всички основни елементи, които са необходими за истинския личен, семеен и обществен мир в светлината на Евангелието. Евангелието стои в основата на папската Енциклика за мир.

Енцикликата се състои от пет части. Първите четири части са адресирани до всички хора с добра воля независимо от техните политически, религиозни или национални различия.

Част първа разглежда отношенията между отделните личности в обществото.

Част втора разглежда взаимоотношенията между личността и обществото.

Част трета разглежда взаимоотношенията между различните политически общества.

Част четвърта разглежда взаимоотношенията между личността, политическите общества и Световната обществена организация.

Част пета е едно пастирско възвание към католиците от целия свят.

Всички части на Енцикликата са свързани помежду си така, че ако отхвърлим само една от тях, ще бъде като осакатена. Още в увода се определя основният принцип на мира. „Мирът на земята, „Пачем ин терис”, към който се стремят хората от всички времена, може да бъде постигнат и утвърден само при пълното спазване на установения от Бога ред. Както в цялата Вселена, така и в природата на човека Бог е поставил определени закони, които са записани в неговото сърце и за които свидетел е човешката съвест. Тези закони, вложени от Създателя в човешката природа, показват начина, по който хората трябва да съгласуват своите взаимоотношения в този свят.”

Първата част на Енцикликата разглежда взаимоотношенията на отделните личности в обществото. Тук основният принцип е: „Всеки човек е личност, която има права и задължения. Тези права и задължения са общи, неприкосновени и неотменими за всички.” Ако пък разгледаме достойнството на човешката личност в светлината на Божието откровение, тогава това достойнство придобива много по-голяма стойност, защото всички хора са изкупени с цената на Христовата Кръв и чрез благодатта на изкуплението са станали Божии чедра, наследници на Вечния живот. Правата на човешката личност:

Всяка личност има право на съществуване, на неприкосновеност и на средства, за да живее достоен човешки живот. Тук влизат правата на всеки човек, отнасящи се до нравствените и културните ценности в живота, правото му да почита Бога, според както неговата съвест му диктува това; правото да избира свободно своя начин на живот; правото да избира свободно икономически форми на обществен живот, в основата на което стои винаги правото на частна собственост; правото на събрание и сдружение; правото на емиграция и имиграция и т.н. С една дума, човешката личност не е бездушен предмет или пасивен елемент в социалния живот, а е и трябва да бъде винаги субект, основа и цел на обществения живот. В основата на всяко общество стои човешката личност, стои човек, създаден по образ и подобие Божие.

Задълженията на човешката личност:

Част първа. Човешката личност няма само права, тя има и задължения. В съвместния живот на хората в едно общество всяко естествено право на отделната личност включва в себе си и съответно задължение към всички останали личности в това общество. Човек е длъжен да признава и уважава правата и на другите. Този, който признава и защитава само своите права и в същото време забравя своите задължения спрямо другите, всъщност с едната ръка руши това, което създава с другата. Човек по природа е социално същество. Затова хората винаги живеят заедно и взаимно си сътрудничат. Личното достойнство на човека изисква той да работи съзнателно и свободно. Съвместният живот, основан само на съотношение на силите в обществото, е жесток и безчовечен. В такъв случай човешката личност действа само по принуда и чрез външно насилие.

Общественият живот трябва да се разглежда преди всичко като духовно явление, като общуване на доброто и истината, като призив към духовните ценности в политическия, икономическия и културния живот. Този нравствен закон е общ за всички хора. Той е абсолютен и неизменен в своите принципи, защото е основан върху естествения закон, създаден от Единния, Трансцендентен и Личен Бог. Той е основа на мира във всяко човешко общество.

Част втора. Взаимоотношенията между личността и обществото. Съвместният живот в едно общество не може да бъде добър, ако в това общество няма ред. Но за да има ред, трябва да има власт – авторитет, който поддържа този ред и съдейства за общото благо на всички членове на това общество. И както човешкото общество води началото си от Бога, така и тази власт – авторитет – води началото си от Бога – Върховен Законодател в света. Властта следователно не е безконтролна сила. Тя самата е подчинена на Божия закон. И когато наредбите на тази власт не са съобразени с Божия закон или са против Божия закон, такива наредби нямат никаква морална стойност и никой не може да ни задължи да им се подчиняваме. В такива случаи важи принципът: „Трябва да се подчиняваме повече на Бога, отколкото на човеците.” (Деян. 5,29.) Властта губи своята морална стойност. Тя може да бъде израз само на принуда и насилие.

Част трета. Взаимоотношения между различните политически общества. Същият закон, който регулира взаимоотношенията между отделните личности в обществото, регулира и взаимоотношенията между отделните политически общества. В основата на тези взаимоотношения трябва да стоят ис-

тината, справедливостта, действената солидарност и свободата. С други думи, основата на тези взаимоотношения е нравственият закон, създаден от Бога.

Част четвърта разглежда взаимоотношенията на личността и политическите общества със световната общност. Днес никое човешко общество не е в състояние да се развива и да осъществява своите духовни, политически, икономически и национални интереси, ако се затвори само в себе си и живее изолирано от останалите общности. Самият живот налага днес всички общности да си сътрудничат взаимно, не принудително, а доброволно и съзнателно, като в основата на тези взаимоотношения стои винаги свободната човешка личност. Такава световна организация на човечеството представлява Организацията на обединените нации, основана на 26.VI.1945 г. Целта на тази световна организация е да укрепва мира между народите, развивайки отношения, основани на принципа на равенство, взаимно уважение и сътрудничество във всички области на обществения живот. В нея има представител и на Светия престол, който от името на Католическата църква дава своя принос за постигане на световния мир.

Част пета е последна на Енцикликата. Тя се отнася само за чедата на Католическата църква. Тук Йоан XXIII се обръща към всички католици и ги призовава да вземат активно участие в обществения живот и да съдействат със своята научна компетентност, технически възможности и професионален опит за общото благосъстояние на хората. Това съдействие трябва да бъде основано на справедливостта, негова движеща сила да бъде Любовта, а метод на действие – свободата. В това съдействие католиците са длъжни преди всичко да

имат и да проявяват вътре в себе си единство между вярата, която изповядват, и делата, които вършат. Същевременно те трябва да проявяват винаги пълно разбиране към всички, които не споделят техните религиозни, философски или политически убеждения.

„Не може да има мир между хората, Казва Йоан ХХІІІ, ако няма мир в душата на всеки един от тях. А това може да стане само тогава, когато човек живее в единение с Бога и спазва законите, които Бог е установил.” И накрая той заключава: „Мирът ще остане празна дума, ако не е основан на Истината, ако не е построен върху Справедливостта, ако не е въодушевен от Любовта, ако не е осъществен върху Свободата!”

Това е Мирът, Който Христос дава на всеки, който спазва Божия закон. „Мир ви оставям. Моя мир ви давам. Аз ви давам не тъй, както светът дава!” (Йоан 14, 27.) Мирът е дар Божии и този дар може да бъде опазен само в чисто сърце. Чистотата на сърцето е мярка на мира не само в отделния човек, но и в цялото човешко общество.

В течение на повече от 20 години папа Павел VI и папа Йоан Павел II следват пътя към мира, посочен от Йоан ХХІІІ. Затова енцикликата „Пачем ин терис” е най-оптимистичният документ, който човечеството помни да е бил написан някога от един папа. Ние говорим тук за оптимизма, що се отнася до човешките неща и историята на нашия свят, който понастоящем, както никога, се нуждае от мир.

„Мирът е дар от Бога, поверен в ръцете на хората”, както казва днешният папа Франциск.

НАУЧНА ХРОНИКА

Research roundup

”КОМПОЗИЦИЯ НА КНИГАТА“ – С ДВЕ НОВИ ГЛАВИИ ДОПЪЛНЕНИЯ В ТЕКСТА

Издателство “Star Way” – София публикува през есента на 2015 г. и пусна малък допълнителен тираж през 2016 г. на четвъртото преработено и допълнено издание на „Композиция на книгата“ (ISBN 978–954–8685–26–9) от проф. д-р Лъчезар Георгиев. Учебникът за студентите от специалностите *Книгоиздаване* (във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) и „Печатни комуникации“ (в УниБИТ) в стегнат обем от 140 страници, с нова редакция на автора и две нови глави е отличен текст за придобиване на знания, свързани с композиционните подходи и графиката на съвременната книга. Изданието може да се ползва и от издатели, от специалисти и от читатели с интереси към структурата и оформлението на книжното тяло, корицата, илюстрациите, заглавните комплекси. Дадени са класификации на шрифтовете, форматите, титулната четворка, композиционни подходи на оформление, въстъпителните и заключителните текстове, както и тяхното най-удачно позициониране, функциите и мястото на ISBN в книгата. Допълнените осма глава „Терминология в графиката на съвременната книга“ и девета глава „Книга и периодика: За някои специфични оформителски средства в печатните медии“ разширяват погледа на читателя спрямо съвременната графична комуникация. Изданието е с анотация на английски език (с. 4).

Екземпляр от „Композиция на книгата“ е библиотечно реферирани и приет от Конгресна библиотека – Вашингтон (САЩ).

ШУМЕНСКАТА РЕГИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА – С ГОЛЯМ НАУЧЕН ФОРУМ

За 135-годишнината от рождението на своя патрон Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“ на 8 и 9 септември 2016 г. организира национална конференция с международно участие „Библиотеката на ХХІ век – практики, комуникации, ефективност”. На бул. „Славянски” 19, в централната сграда на библиотеката, в секцията „Ефективни библиотечни практики”, бяха изнесени доклади от библиотечно-информационни специалисти и университетски преподаватели от цялата страна. В тази секция взеха участие и двама представители на катедра „Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности“ при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“: проф. д-р Лъчезар Георгиев се представи с доклада „Библиотечни и издателски дейности за иновативно съхраняване и популяризиране творчеството на Нобеловия лауреат за литература Жوزه Сарамагу в Португалия и България“; гл. ас. д-р Стела Валериева Георгиева изнесе доклада си „Библиотечни и издателски практики за популяризиране на детската книга и четене в португалско- и испаноезичните страни (Латинска Америка)“. Презентациите на двамата автори включваха много илюстрационни и онагледяващи материали. Секция „Имена в българското библиотечно-кознание” тематично бе свързана с живота и делото на видния писател, политик, общественик, радетел за развитието на библиотечните дейности у нас Стилиян Чилингиров. Докладите от научната конференция предстои да бъдат публикувани в научен сборник.